

Συνέντευξη από τον Πρέσβη κ. Ιωάννη Βράιλα Μόνιμο Αντιπρόσωπο της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Προς
την Κορίνα Ποιμενίδου, Φοιτήτρια Νομικής ΑΠΘ,
την Μόνικα Ποντικίδου, Φοιτήτρια Νομικής ΑΠΘ,
και Δήμητρα Πανοπούλου, Απόφοιτη Νομικής ΑΠΘ, Ασκούμενη Δικηγόρο

1. Τι θα συμβουλευάτε έναν/μία φοιτητή/τρια Νομικής που επιθυμεί να ασχοληθεί με τη διπλωματία; Για ποιους λόγους θα τους ενθαρρύνετε να ασχοληθούν με τη διπλωματία; Ποια είναι τα βήματα που πρέπει να ακολουθήσει και τα εφόδια που πρέπει να έχει, ώστε να πετύχει την εισαγωγή στο διπλωματικό σώμα; Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, το μυστικό μιας σίγουρης επιτυχίας;

Το τελευταίο είναι ίσως το δυσκολότερο. Καμιά επιτυχία δεν είναι ποτέ εξασφαλισμένη. Αλλά εκείνο που είναι

σίγουρο, οτιδήποτε κάνετε στη ζωή σας, είτε είναι διπλωματία είτε είναι κάτι άλλο, απαιτούνται δουλειά, κέφι, μεράκι και συνεχής προσπάθεια για βελτίωση. Εγώ μόλις έκλεισα τα 60 και ακόμα προσπαθώ καθημερινά να εφαρμόσω το “γηράσκω αεί διδασκόμενος”. Συνεχώς να προσπαθείτε να γίνεστε καλύτεροι. Και ειδικά αν θέλετε να ασχοληθείτε με τη διπλωματία, ένα πάρα πολύ σημαντικό εφόδιο είναι η γνώση ξένων γλωσσών. Τα αγγλικά είναι εκ των ων ουκ άνευ, αλλά όσο πιο πολλές γλώσσες γνωρίζει κανείς και τις γνωρίζει καλά, με τόσο μεγαλύτερη άνεση θα μπορεί να κινείται και να

δημιουργεί τις σχέσεις, τις επαφές και τις φιλίες που είναι απολύτως απαραίτητες στη δουλειά μας.

Γιατί να θέλει ένας νέος ή μια νέα να γίνει διπλωμάτης; Καταρχήν, αποτελεί τεράστια τιμή να εκπροσωπείς τη χώρα σου και μάλιστα στον τόσο απαιτητικό “στίβο” των διεθνών σχέσεων. Αλλά και σε προσωπικό επίπεδο, είναι μια πολύ μεγάλη πρόκληση.

Δηλαδή, εγώ σχεδόν καθημερινά πηγαίνω στην Επιτροπή των Μονίμων

Αντιπροσώπων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου θα συναντηθώ με τους 26 ομόλογούς μου των υπολοίπων κρατών-μελών, αλλά και τα υψηλά στελέχη της Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης,

της Γενικής Γραμματείας τους Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, καμιά φορά του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Αυτό σε ωθεί απαραίτητα να γίνεσαι διαρκώς καλύτερος και να προσέχεις οι παρεμβάσεις σου να είναι όταν πρέπει μετρημένες, όταν πρέπει πιο δυναμικές, αλλά σε κάθε περίπτωση σοβαρές και τεκμηριωμένες για να μπορούν να φέρουν αποτέλεσμα. Όταν το καταφέρνεις αυτό και χαίρεις της εκτίμησης των ξένων συναδέλφων σου, τότε σου προσφέρεται μια πάρα πολύ μεγάλη ικανοποίηση. Πέραν τούτου, η διπλωματία σου διευρύνει πάρα πολύ τους ορίζοντες. Έχω πολλούς φίλους στην Ελλάδα, όλοι πετυχημένοι στον τομέα τους, έχουν μια σταθερότητα στη ζωή τους, δεν είχαν να αλλάξουν κάθε τρεις και λίγο σπίτι, σχολείο για τα παιδιά τους, ή να ανησυχούν εάν θα βρει νέα απασχόληση ο

ή η σύντροφός τους στο εξωτερικό ή επιστρέφοντας στην Ελλάδα. Αλλά εγώ αισθάνομαι προνομιούχος με όσα έχω κερδίσει σε ταξίδια, σε συζητήσεις και διαπραγματεύσεις με αξιόλογους ξένους συναδέλφους και φίλους, και κυρίως, όπως είπα, σε ευρύτερους ορίζοντες. Όλα αυτά, για μένα ήταν ανεκτίμητα και πραγματικά θεωρώ τον εαυτό μου πολύ τυχερό.

«Αποτελεί τεράστια τιμή να εκπροσωπείς τη χώρα σου και μάλιστα στον τόσο απαιτητικό “στίβο” των διεθνών σχέσεων. Αλλά και σε προσωπικό επίπεδο, είναι μια πολύ μεγάλη πρόκληση (...) και σε ωθεί απαραίτητα να γίνεσαι διαρκώς καλύτερος. Εγώ αισθάνομαι προνομιούχος με όσα έχω κερδίσει σε ταξίδια, σε συζητήσεις και διαπραγματεύσεις με αξιόλογους ξένους συναδέλφους και φίλους, και κυρίως, όπως είπα, σε ευρύτερους ορίζοντες.»

Βεβαίως, είναι μια δουλειά που παρουσιάζει πολλές δυσκολίες. Όπως υπαινίχθηκα, κάθε δύο, τρία, τέσσερα χρόνια πρέπει να αλλάζεις περιβάλλον, το οποίο συνεπάγεται αρκετές προσωπικές δυσκολίες για συζύγους και παιδιά. Δεν είναι όλα τα πόστα εύκολα στην καθημερινότητα – το

αντίθετο μάλιστα. Θα διαβάσατε για τα όσα βίωσε ο Γενικός μας Πρόξενος στη Μαριούπολη, ο οποίος έζησε τη φρίκη του πολέμου, έμεινε εκεί μέχρι τέλους για να βοηθήσει τα μέλη της ελληνικής κοινότητας, και κατάφερε τελικά να διαφύγει υπό συνθήκες που θα χαρακτηριζόντουσαν κινηματογραφικές, εάν οι βομβαρδισμοί δεν ήταν αληθινοί. Η εφετινή περίπτωση των Ελλήνων διπλωματών στην Ουκρανία αποτελεί ακραίο παράδειγμα, αλλά κάθε χώρα και κάθε διπλωματική αντιπροσωπεία όπου μας τοποθετούν απαιτούν πολύ μεγάλη προσαρμοστικότητα. Εμένα όταν με ρωτούν ποιο υπήρξε το καλύτερό μου πόστο, πάντα θα απαντήσω το τωρινό, εκεί όπου υπηρετώ σήμερα. Και τούτο, διότι για να είσαι επιτυχημένος στη δουλειά σου, πρέπει να προσεγγίζεις την κάθε μέρα με τη

διάθεση να την κάνεις όσο πιο αποδοτική, ευχάριστη και δημιουργική γίνεται. Εάν κάθεται και σκέφτεται, τι ωραία που ήμουν εκεί πριν μερικά χρόνια και γιατί δεν μπορώ να τα ξαναζήσω αυτά ακριβώς όπως ήταν, αυτόματα υπονομεύεις την επιτυχία του σήμερα. Εάν όμως έχεις τη σωστή προσέγγιση, είναι μια δουλειά που προσφέρει πάρα πολλές ικανοποιήσεις, πάρα πολλές όμορφες αναμνήσεις και θα σας τη συνιστούσα ανεπιφύλακτα.

Πώς προετοιμάζεται κανείς; Πρέπει να ενημερωθείτε για την ύλη πάνω στην οποία θα εξεταστείτε για να μείπετε στη Διπλωματική Ακαδημία. Επίσης, να φροντίσετε να είστε εγκυκλοπαιδικοί, να παρακολουθείτε τι συμβαίνει, να διαβάσετε εφημερίδες, περιοδικά, όχι μόνο ελληνικά αλλά και ξένα, να μην περιορίζετε μόνο στο κομμάτι των διεθνών σχέσεων. Ο καλός διπλωμάτης είναι αυτός που μπορεί να μιλήσει και για λογοτεχνία, κινηματογράφο, μουσική, μουσεία. Εγώ έχω κάνει πολλές φιλίες χάρη και στην αγάπη μου για τα αθλητικά. Θέλει όσο γίνεται σφαιρικότερη προσέγγιση, γιατί αυτή ακριβώς είναι και η πεμπτούσια της δουλειάς μας. Και όπως είπα, είναι απαραίτητες οι ξένες γλώσσες. Εγώ όταν ήμουν στην ηλικία σας, κάθε μέρα αντέγραφα μια παράγραφο στα ελληνικά, μια στα αγγλικά, μια στα γαλλικά, μια στα ιταλικά. Και με την εμπειρία τόσων ετών, καταλαβαίνω πόσο πολύ με βοήθησαν στη δουλειά μου η καλή γνώση και χρήση των ξένων γλωσσών.

2. Η άσκηση της διπλωματίας είναι ταυτόσημη με την εξωτερική πολιτική της χώρας; Οι θέσεις της χώρας, τις οποίες πρεσβεύει ένας διπλωμάτης, μεταβάλλονται ανάλογα με την εκάστοτε κυβέρνηση; Είναι εφικτό, ως Πρέσβης,

να λάβετε αυτοδυνάμως πρωτοβουλίες σχετικά με την εκπροσώπηση της χώρας; Αν ναι, σε ποιες περιπτώσεις;

Εν πρώτοις, πιστεύω ότι είμαστε τυχεροί γιατί βρισκόμαστε, εδώ και πολλά χρόνια, σε μια φάση στην οποία, σε γενικές γραμμές, τα μεγάλα κόμματα συμφωνούν ως προς τις βασικές παραμέτρους της εξωτερικής πολιτικής. Άρα, οι όποιες κυβερνητικές αλλαγές σπανίως οδηγούν και σε ριζικές μεταβολές, και θέλω να πιστεύω ότι και εμείς οι διπλωμάτες συνεισφέρουμε από πλευράς μας στη συνέχεια και τη συνέπεια της εξωτερικής πολιτικής. Τούτο μας βοηθάει ασφαλώς στην άσκηση των καθηκόντων μας, χωρίς να αντιμετωπίζουμε συνειδησιακά ζητήματα. Γιατί οι διπλωμάτες λειτουργούν και λίγο ως πλασιέδες - πουλούν το προϊόν «Ελλάς». Για να το κάνεις αυτό με επιτυχία, πρέπει να είσαι πεπεισμένος για την ποιότητά του προϊόντος, διότι αλλιώς δυσκολεύεται και μοιραία δεν θα είσαι αρκούντως πειστικός. Από την άλλη πλευρά, μια έτερη σημαντική πτυχή της δουλειάς του διπλωμάτη που υπηρετεί στο εξωτερικό είναι και να μεταφέρει την ακριβή εικόνα στην πρωτεύουσά του. Πολλές φορές, είναι απολύτως φυσιολογικό, όλες οι χώρες ξεκινούν από θέσεις που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν και μαξιμαλιστικές: θέλουν τα α, β, γ, δ. Εμείς θα πάμε στη διαπραγμάτευση, από την οποία θα προκύψει ότι πολλοί εταίροι δεν δέχονται το «γ» και το «δ» ούτε ζωγραφιστά και το «β» μόνον υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Όταν έχουμε εξαντλήσει κάθε περιθώριο να τους πείσουμε, πρέπει να πάρουμε τηλέφωνο στην Αθήνα και να πούμε ότι «αυτό δεν θα περπατήσει γι' αυτόν και αυτόν τον λόγο». Άρα, να κοιτάζουμε να κατοχυρώσουμε το «α» και

να πετύχουμε το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα ως προς το β» (εκτός εάν τα άλλα σημεία είναι κορυφαίας σημασίας, οπότε μοιραία μπλοκάρεις την απόφαση). Είναι σημαντικό εν προκειμένω να έχει αναπτύξει κανείς μια σχέση εμπιστοσύνης με την πολιτική και την υπηρεσιακή ηγεσία του, ώστε να γνωρίζουν και εκείνοι ότι η κατάσταση έχει ακριβώς όπως τους έχει παρουσιαστεί.

Αν μπορώ να παίρνω πρωτοβουλίες από μόνος μου; Πολλές φορές ναι, υπάρχουν περιπτώσεις όπου τούτο επιβάλλεται λόγω της πίεσης του χρόνου – εάν, για παράδειγμα, πρέπει να υιοθετηθεί άμεσα μια απόφαση, και για τον οποιονδήποτε λόγο δεν υφίστανται περιθώρια συνεννόησης με την Κεντρική Υπηρεσία. Εκεί τον διπλωμάτη πρέπει να τον διακρίνουν κοινός νους και καλή γνώση των βασικών συντεταγμένων της εξωτερικής πολιτικής, ώστε να είναι σε θέση να κάνει την καλύτερη δυνατή επιλογή και να μην εκθέσει τη χώρα. Αυτές είναι οι στιγμές που οφείλουμε να αναλάβουμε τις ευθύνες μας και να δικαιώσουμε αυτούς που μας εμπιστεύθηκαν.

3. Ποια είναι η μεγαλύτερη δυσχέρεια και πρόκληση που αντιμετωπίσατε, έως σήμερα, ως Πρέσβης της Μόνιμης Αντιπροσωπίας της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση; Ποιοι είναι οι κίνδυνοι και τα συνήθη σφάλματα ενός Πρέσβη;

Εγώ ανέλαβα τον Ιανουάριο του 2020 και ατυχώς, από την ημέρα που ήρθα, η μία πρόκληση διαδέχεται την άλλη. Λίγες εβδομάδες αφότου εμφανίστηκα, ξεκίνησε η πανδημία, για την οποία όχι μόνο εμείς, αλλά ολόκληρη η υφήλιος ήμασταν

απολύτως απροετοίμαστοι. Ακολούθησαν τα lockdown, η προσπάθεια διάσωσης του τουρισμού το καλοκαίρι του 2020, η αναζήτηση μηχανισμού που θα επέτρεπε την οικονομική ανάπτυξη – θα έχετε ακούσει για τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, που υιοθετήθηκε με τις ιστορικές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου τον Ιούλιο του 2020. Περάσαμε ένα εξαιρετικά δύσκολο δωδεκάμηνο, από τον Μάρτιο του 2020 έως τον Μάρτιο του 2021, λόγω των ακραίων εντάσεων που προκάλεσε η Τουρκία, με την προκλητική και παραβατική συμπεριφορά της και την εργαλειοποίηση του μεταναστευτικού. Τα μεθεόρτια του Brexit συνεχίζουν να μας απασχολούν ακόμη και σήμερα. Είχαμε επίσης τα διάφορα ζητήματα σχετικά με τα εμβόλια (πού θα βρούμε εμβόλια, πώς θα τα μοιράσουμε μεταξύ μας, πώς θα τα διαθέσουμε και στις τρίτες χώρες, τα πιστοποιητικά εμβολιασμού), τις διαδοχικές μεταλλάξεις, την αύξηση των τιμών ενέργειας και τώρα το τεράστιο θέμα της Ουκρανίας. Όπως αντιλαμβάνεστε, οι προκλήσεις δεν μας έλειψαν, και δεν θα μπορούσα να πω ότι εάν κάποια από αυτές υπήρξε μικρότερη ή μεγαλύτερη, από την στιγμή που οι αποφάσεις που λαμβάνονται αφορούν σε ανθρώπινες ζωές, τη ζωτικής σημασίας οικονομική ανάκαμψη ή την ασφάλεια της χώρας σου.

Σε όλα αυτά θα προσθέσω, όπως σας είπα, τη μεγάλη καθημερινή πρόκληση, που είναι οι συνεργάτες μου κι εγώ να πηγαίνουμε στα κοινοτικά όργανα και να είμαστε άψογοι, με παρεμβάσεις που θα έχουν βοηθήσει στην προάσπιση των συμφερόντων της χώρας μας και θς κερδίσουν τον σεβασμό των ξένων συναδέλφων. Στον αντίποδα, το μεγαλύτερο σφάλμα που μπορεί να κάνει

ένας Πρέσβης είναι να θεωρεί την επιτυχία εξ ορισμού δεδομένη, να σταματήσει να κάνει την «προσπάθεια παραπάνω», να μην είναι επαρκώς προετοιμασμένος και, ως εκ τούτου, να μη διαβλέψει εγκαίρως έναν κίνδυνο ή μια δυσμενή εξέλιξη, ή να του ξεφύγει μια σημαντική ευκαιρία για τη χώρα του.

4. Πώς κρίνετε την εξωτερική πολιτική της Ελλάδας; Πώς μπορεί να αποκτήσει η χώρα μας μια στιβαρή εξωτερική πολιτική; Σε ποιους άξονες πρέπει να κινηθεί;

Από τη δική μου τη σκοπιά, δεν ξέρω πώς ορίζετε το «στιβαρή», αλλά αυτό που εισπράττω στην καθημερινή εργασία μου είναι ότι υπηρετούμε μια σοβαρή και αποτελεσματική εξωτερική πολιτική, εντός της ΕΕ και των άλλων διεθνών οργανισμών, στην ευρύτερη περιοχή μας, αλλά και ανά την υφήλιο – στο μέτρο φυσικά του ειδικού μας βάρους, αλλά πολλές φορές και πέραν αυτού. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στην παρούσα φάση, νομίζω ότι, ειδικά μετά την οικονομική κρίση, τις θυσίες στις οποίες υποβλήθηκαν σχεδόν μια δεκαετία, τις μεταρρυθμίσεις που χρειάστηκε να προωθήσουμε και την αλλαγή νοοτροπίας που επέβαλαν όλα αυτά, έχουμε φτάσει σε ένα σημείο που και οι εταίροι μας αναφέρονται στην Ελλάδα με κολακευτικούς όρους, και εμείς κατανοούμε απόλυτα τη σημασία της συμμετοχής μας στην Ένωση. Και μάλιστα, όταν λέω συμμετοχή, δεν εννοώ απλά να παρευρισκόμαστε και να παίρνουμε τον λόγο μόνον για ένα ή δυο θέματα ειδικότερου εθνικού ενδιαφέροντος, αλλά να παρεμβαίνουμε με σοβαρές θέσεις και επιχειρηματολογία επί όλων των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης. Τούτο

προϋποθέτει ότι έχουμε μιλήσει προηγουμένως με τους συναδέλφους μας, έχουμε καταλάβει προς τα πού πάει το πράγμα, έχουμε δημιουργήσει συμμαχίες, δηλαδή έχουμε προετοιμάσει επαρκώς το έδαφος. Επί παραδείγματι, εδώ στις Βρυξέλλες, βρισκόμαστε σε συνεχή επαφή με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής, την εκάστοτε Προεδρία και τους άλλους εταίρους μας για να καταλάβουμε ποια θα είναι η πρότασή τους, και να προσπαθήσουμε να συμπεριλάβουμε ορισμένα στοιχεία που να μας ενδιαφέρουν ιδιαίτερα πριν αυτή κυκλοφορήσει και τρέχουμε να την αλλάξουμε εκ των υστέρων. Επίσης, προσωπικά φροντίζω να συναντώ τακτικά τους ομολόγους μου των τρίτων χωρών. Είναι ένας τομέας στον οποίο αποδίδω ιδιαίτερη σημασία, γιατί οι τρίτες χώρες φυσιολογικά προσπαθούν να μάθουν τι γίνεται εντός της ΕΕ. Και εμείς κερδίζουμε από τις επαφές αυτές, και έτσι αναπτύσσεται ένα αίσθημα φιλίας και συμπάθειας προς την Ελλάδα. Και γενικότερα, επιθυμώ να μην είμαστε εσωστρεφείς, αλλά να έχουμε όσο το δυνατόν περισσότερες επαφές με τους νέους, τους φοιτητές, τους δημοσιογράφους, τις δεξαμενές σκέψης, να βοηθήσουμε τους Έλληνες επιχειρηματίες να καταλάβουν τους κοινοτικούς μηχανισμούς. Πρόκειται για πολυεπίπεδη δουλειά, με διαρκή και καθημερινή προσπάθεια. Και εδώ επιμένω στους ανοιχτούς ορίζοντες. Να έχεις, δηλαδή, τις επαφές, τις φιλίες, τη δικτύωση που θα σου επιτρέπουν να τα πετύχεις όλα αυτά.

5. Στο πλαίσιο της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία πώς κρίνετε την αποπομπή, τον αποκλεισμό της Ρωσίας από το Συμβούλιο της Ευρώπης, τον μοναδικό ευρωπαϊκό οργανισμό στον οποίο η Ρωσία ήταν μέλος;

Σίγουρα δεν είναι μια εξέλιξη που μας ικανοποιεί, αλλά δυστυχώς ήταν αναπόφευκτη υπό το φως της στρατιωτικής επίθεσης της Ρωσίας σε βάρος της Ουκρανίας και της ωμής παραβίασης της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας και των διεθνώς αναγνωρισμένων συνόρων της. Είναι ένα θεμελιώδες θέμα αρχής για την Ελλάδα. Εμείς παραδοσιακά τασσόμαστε, χωρίς εκπτώσεις, υπέρ του σεβασμού του διεθνούς δικαίου. Δεν μπορούμε να δεχτούμε ότι η οποιαδήποτε χώρα, όσο ισχυρή κι αν είναι, μπορεί να επιβάλει με τη βία ή με την απειλή της χρήσης βίας τις θέσεις της πάνω σε μια άλλη. Για τον λόγο αυτό υπάρχει το διεθνές δίκαιο, για να μην επικρατεί ο νόμος της ζούγκλας. Οι ενέργειες της Ρωσίας δυστυχώς έχουν σοβαρό αντίκτυπο επί της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής ασφάλειας και είναι ευτύχημα ότι οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης εμφανίζονται μέχρι στιγμής ενωμένες επί των βασικών αρχών πάνω στις οποίες οικοδομήθηκε η ΕΕ. Μην ξεχνάτε ότι η Ένωση υπάρχει διότι η Ευρώπη βγήκε από δύο αιματηρότατους πολέμους και οι λαοί της συνειδητοποίησαν ότι θα ήταν πολύ καλύτερο να εστιάσουν σε αυτά που τους ενώνουν παρά σε αυτά που τους διχάζουν. Με τις ενέργειές της, η Μόσχα δυστυχώς – και λέω δυστυχώς γιατί η Ελλάδα ήταν πάντα από τις χώρες που τασσόντουσαν υπέρ μιας στενότερης ευρωπαϊκής συνεργασίας – δεν μας επιτρέπει άλλη επιλογή από το να καταδικάσουμε έμπρακτα τα όσα τραγικά λαμβάνουν χώρα. Η αποπομπή από το Συμβούλιο της Ευρώπης ήταν μοιραία αναπόφευκτη, όπως αναπόφευκτες είναι και όλες οι κυρώσεις που έχουν επιβληθεί εναντίον της Ρωσίας.

6. Η ιδέα της ενωμένης Ευρώπης γεννήθηκε πάνω στις στάχτες του 2ου

Παγκοσμίου Πολέμου και στην ανάγκη διασφάλισης της ειρήνης στην Ευρώπη. Στο πλαίσιο της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, ποιό είναι το μέλλον της εξωτερικής και αμυντικής πολιτικής της ΕΕ και τι αλλαγές και πρωτοβουλίες αναμένουμε;

Είναι μία πολύ επίκαιρη ερώτηση αυτή που θέτετε διότι ακριβώς αυτές τις μέρες διαπραγματευόμαστε τη λεγόμενη Στρατηγική Πυξίδα της ΕΕ, η οποία θα δώσει τον προσανατολισμό της ευρωπαϊκής ασφάλειας και άμυνας για τα επόμενα δέκα χρόνια. Πρόκειται για σημαντικό κείμενο, το οποίο περιέχει και ουσιαστικά επιχειρησιακά στοιχεία, θα υιοθετηθεί τη Δευτέρα από τους Υπουργούς Εξωτερικών και Άμυνας και θα το χαιρετίσουν οι αρχηγοί των Κρατών και Κυβερνήσεων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο λίγες μέρες αργότερα.

Ένα κεντρικό σημείο της συζήτησης είναι η έννοια της στρατηγικής αυτονομίας της Ένωσης, κατά πόσον δηλαδή η ΕΕ θα διαθέτει, εν προκειμένω, τις δυνατότητες εκείνες που θα της επιτρέψουν να αναλάβει εξ ιδίων δράση στον τομέα της διαχείρισης μίας κρίσης είτε με στρατιωτικά είτε με μη στρατιωτικά μέσα, και σε ποιο βαθμό θα συνεργάζεται με τους κυρίους εταίρους όπως τα Ηνωμένα Έθνη, το ΝΑΤΟ, ή συγκεκριμένες χώρες, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες επί παραδείγματι. Γιατί βεβαίως ιδιαίτερα σημαντικές είναι και οι διατλαντικές σχέσεις. Εδώ παραδοσιακά υπάρχουν δύο σχολές μεταξύ των «27». Από τη μία εκείνοι που, χωρίς να αμφισβητούν την καθοριστική σημασία του ΝΑΤΟ, θα ήθελαν περισσότερη στρατηγική αυτονομία με το σκεπτικό ότι δεν μπορείς, για να το πω σχηματικά, να εξαρτάσαι εσαεί από τους Αμερικανούς για

την ασφάλεια και την άμυνα της Ευρώπης. Υπό την έννοια αυτή, η ανάπτυξη των αμυντικών δυνατοτήτων της ΕΕ και γενικότερα οι προσπάθειες της ευρωπαϊκής άμυνας ασφαλώς να είναι συμπληρωματικές προς αυτές του ΝΑΤΟ, αλλά συγχρόνως να εξυπηρετούν, όποτε απαιτείται, τα αμιγώς ευρωπαϊκά συμφέροντα. Και υπάρχουν περιπτώσεις που η Συμμαχία είναι το πλέον κατάλληλο εργαλείο προς αντιμετώπιση μιας κρίσης, και άλλες όπου αντίθετα η ΕΕ με τη λεγόμενη ήπια δύναμή της θα μπορούσε να πετύχει καλύτερα αποτελέσματα. Θα είδατε εξάλλου ότι η Ουκρανία πριν από λίγες μέρες έσπευσε να υποβάλλει αίτηση ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση και όχι στο ΝΑΤΟ. Το ίδιο και η Μολδαβία και η Γεωργία. Αυτό από μόνο του κάτι σημαίνει. Εμείς συγκαταλεγόμαστε στις χώρες εκείνες που θεωρούν ότι δεν υπάρχει ασυμβατότητα μεταξύ της ανάπτυξης των ευρωπαϊκών δυνατοτήτων και της συμμετοχής στο ΝΑΤΟ. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν και κάποιοι εταίροι οι οποίοι, λόγω της ιστορίας τους και των σοβαρών ανησυχιών τους (διότι η κάθε χώρα έχει τα δικά της βιώματα), βλέπουν το ΝΑΤΟ ως το μόνο που μπορεί να τις βοηθήσει σε περίπτωση ανάγκης και αντιμετωπίζουν με σκεπτικισμό τα περί στρατηγικής αυτονομίας. Θα δούμε λοιπόν που θα καταλήξει όλο αυτό και πώς θα πορευθούμε. Και βεβαίως, εμείς έχουμε και την πρόσθετη ιδιαιτερότητα ότι ο κύριος κίνδυνος για την ασφάλεια της χώρας μας προέρχεται από «σύμμαχο» του ΝΑΤΟ, γεγονός που κάνει τα πράγματα πολύ πιο περίπλοκα.

7. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ανέλαβε έναν ενεργό ρόλο στη διαχείριση της πανδημίας, ειδικά ως προς τη χρηματοδότηση της έρευνας για τα

εμβόλια αλλά και για τη πρόσβαση σε αυτά. Πώς θα χαρακτηρίζατε την διαχείριση της κρίσης αυτής από την ΕΕ και την συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών; Ποιο είναι το μέλλον αυτής της συνεργασίας για μελλοντικές πανδημίες ή κρίσεις;

Πριν από λίγους μήνες άκουσα τον Γάλλο Πρόεδρο στο Στρασβούργο, όταν παρουσίαζε το πρόγραμμα της Γαλλικής Προεδρίας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, να δηλώνει ότι η χώρα του ποτέ δεν θα είχε καταφέρει, από μόνη της, ούτε το εμβόλιο να βρει, ούτε τις δυνατότητες για την παραγωγή του να αναπτύξει, ούτε να είναι σε θέση να το διαθέσει σε επαρκείς ποσότητες ώστε να εμβολιαστεί το μεγαλύτερο δυνατό κομμάτι του γαλλικού πληθυσμού. Αντιλαμβάνεστε ότι, όταν η Γαλλία λέει ότι τίποτα δεν θα είχε επιτευχθεί χωρίς την Ευρωπαϊκή Ένωση, τι σημαίνει αυτό για μικρότερες χώρες όπως η Ελλάδα. Το γεγονός ότι μπορέσαμε να κινηθούμε συλλογικά – και εκεί πρέπει να πω ότι η Επιτροπή έπαιξε ένα σημαντικό ρόλο – υπήρξε καθοριστικό. Ασφαλώς, σε ορισμένα σημεία διαπιστώθηκαν καθυστερήσεις, ενώ λόγω και έλλειψης προηγούμενης εμπειρίας ορισμένα συμβόλαια αποδείχτηκαν ελαττωματικά. Αλλά σε γενικές γραμμές πρόκειται για κορυφαίο επίτευγμα μέσα σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα. Εάν θυμάστε επίσης, τέτοια εποχή πριν δύο χρόνια το μεγάλο μας πρόβλημα ήταν ότι δεν είχαμε μάσκες και υποχρεώνονταν όλες οι χώρες να τις εισάγουν από την Κίνα, η οποία κέρδιζε έτσι την άτυπη επικοινωνιακή μάχη και στην Ευρωπαϊκή Ένωση και εκτός αυτής. Καταφέραμε μέσα σε έναν χρόνο και το εμβόλιο να βρεθεί και να είναι διαθέσιμο σε αρκετά μεγάλες ποσότητες ώστε να μπορούν να εμβολιαστούν όλοι. Και μετά

από ένα σημείο, το κυριότερο πρόβλημά μας ήταν ότι, ενώ είχαμε τις απαιτούμενες δόσεις, ένα ποσοστό των Ευρωπαίων πολιτών δεν δέχονταν να εμβολιαστούν.

Συμπερασματικά, παρά τις δυσκολίες και τις προκλήσεις που περιέγραψα στην αρχή της συζήτησής μας, εάν υποτεθεί ότι είχαμε τρεις μεγάλες κρίσεις τα τελευταία δύο χρόνια ως ΕΕ, δηλαδή την πανδημία, την οικονομική ύφεση που ακολούθησε και τώρα την Ουκρανία, η Ευρώπη αντέδρασε με ταχύτητα και πολύ μεγάλη αποτελεσματικότητα, και στην υγεία, και στην οικονομία και στις εξωτερικές σχέσεις και την ασφάλεια. Δικαίωσε δηλαδή απόλυτα όσους εξακολουθούν να πιστεύουν στη σημασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν έχουμε ακόμα τεράστιες προκλήσεις μπροστά μας, αλλά εγώ παραμένω πεπεισμένος ότι μόνο με κοινό αγώνα στο πλαίσιο της ΕΕ μπορούμε να τις αντιμετωπίσουμε.

8. Στο πλαίσιο του πολέμου στην Ουκρανία και των κυρώσεων κατά της Ρωσίας, ήλθε πάλι στο προσκήνιο το θέμα της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ με την Επιτροπή να αντιδρά άμεσα ανακοινώνοντας το σχέδιο REPowerEU. Ποιό είναι το μέλλον της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ; Πόσο μακριά είμαστε από την ενεργειακή απεξάρτηση από την Ρωσία; Ποια είναι τα επόμενα βήματα και ποια είναι η θέση της Ελλάδας στο ζήτημα;

Σας θυμίζω ότι υπήρχε πρόβλημα με τις τιμές ενέργειας και πριν την ουκρανική κρίση, διότι ως επακόλουθο της πανδημίας αναπτύχθηκαν στρεβλώσεις στις αγορές που είχαν οδηγήσει σε σημαντική αύξησή τους. Και έρχεται τώρα η ρωσική επίθεση να προσθέσει μια ακόμη πολύ ισχυρή διάσταση αβεβαιότητας. Είναι βέβαιο ότι θα ενισχυθούν οι προσπάθειες απεξάρτησης της ΕΕ από τις ρωσικές πηγές ενέργειας, με έμφαση στη διαφοροποίηση των πηγών ενέργειας και των προμηθευτών. Στην κατεύθυνση αυτή και η χώρα μας ήδη δραστηριοποιείται ενεργά. Θα πρέπει επίσης να επιταχύνουμε την προώθηση της πράσινης οικονομίας, του λεγόμενου «Fit for 55» αναπτύσσοντας τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, έστω και αν εδώ οι στόχοι είναι πιο μακροπρόθεσμοι. Υπάρχει βέβαια και ο κίνδυνος, τον οποίο διαβλέπουμε ήδη, ορισμένες χώρες που ήταν ούτως ή άλλως διστακτικές να αλλάξουν το ενεργειακό τους μείγμα λόγω της εξάρτησής του από τους υδρογονάνθρακες, να χρησιμοποιήσουν την ουκρανική κρίση ως πρόσχημα για να καθυστερήσουν την υιοθέτηση και την εφαρμογή των αποφάσεων για την πράσινη οικονομία. Είναι πρόβλημα αυτό, αλλά ελπίζεται ότι θα βρεθεί η χρυσή τομή ώστε να μπορέσουμε να προχωρήσουμε όλοι από κοινού. Και τούτο, διότι να μην ξεχνάμε ότι το ενεργειακό δεν είναι μόνο θέμα τιμών ή απεξάρτησης από τη Ρωσία, αλλά συνδέεται άμεσα με την κλιματική αλλαγή και τη σωτηρία του πλανήτη – πράγμα που ενδιαφέρει πρώτιστα εσάς τους νέους.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά τον Πρόεδρο στη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση κ. Ιωάννη Βράιλα, για την πολύτιμη αρωγή του στην έκδοση του 7ου τεύχους του Expressis Verbis Law Journal